

Náš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto, ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 vin. brez priloge, s prilogo po 16 vinarjev.

Z mesečno prilogo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglasi se računajo trisporna petit-vrsta po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat. za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Kdo je naš minister? — Nagla sodba v Pragi. Postavimo Iliriji spomenik! — Politične vesti. — Iz slovenskih dežel. — Kranjsko: Razno. — Slovensko gledališče. — Književnost. — Poziv. — Razno-terosti.

Kdo je naš minister?

To vprašanje se da kratko in resnično odgovoriti: pod Beckom Prade, pod Bienertom dr. Schreiner! Nemški minister rojak zastopa torej koristi in težnje slovenskega naroda v centralni vladi, to je dejstvo, ki se ne da utajiti in si vsled tega tudi lahko razlagamo vsa uradniška imenovanja na Slovenskem, vse teptanje slovenskih pravic in mogočno šopirjenje nemških birokratov na slovenskih tleh.

V družbi smo se pogovarjali o najnovejši politiki jugoslovanskih poslancev ter zagovarjali stališče, da se mora imenovati tudi jugoslovanski minister. Tedaj se je oglasil star parlamentarec in dejal o tem predmetu:

Stavim, za kar hočete, da ne bomo dobili v novem ministrstvu jugoslovanskega zastopnika, ker bi bil ves nemški Izrael po koncu, kajti jugoslovanski minister bi segal v pravice nemškega ministra rojaka, kateremu smo Jugoslovani izročeni na milost in nemilost. Vlada se mora na Čehe v parlamentu kolikortoliko ozirati ter jim deliti pravico po pravici, zato skrbi že češki minister rojak in drugi češki zastopniki v osrednji vladi. Čehi si ne dajo prav nič prikrajšati svojih pravic, zato pa vlada tudi Nemcem na severu pri najboljši volji ne more ugoditi tako, kakor ti želijo, naj si potem nemški minister rojak zahteva ali prosi.

Za koncesijo pa, da se Nemcem na Češkem ne reže kruh tako, kakor si želijo, prepušča pa vlada Jugoslovane, seveda v prvi vrsti Slovence, Nemcem in sicer njih ministru rojaku, ki lahko doseže za slovenske dežele vse, kar si le Nemci želijo. Vsako važnejše imenovanje pasira poprej pisarno nemškega ministra in če je ta zato, se šele izvrši. Ni se torej treba čuditi, ako nas neprijetno dirnejo ta in ona imenovanja, nastavljenje nemških uradnikov v popolnoma slovenskih krajih, varstvo Nemcev, zlasti nemških uradnikov, da ostajajo v svojih pozicijah, naj si počnejo v nemškem interesu še take reči, ki bi slovenskemu uradniku takoj vrat zavile. Kdo se pa hoče potegniti za nas? Poslanci že storijo svoje, toda potem šele, ko se je že ta ali ona krivica izvršila. Največkrat se pa naši vladi udani poslanci dajo potolažiti, češ kaj pomaga po toči zvoniti. Pa tudi češče ne polagajo preveč važnosti na ta ali oni ukrep naše vlade, dočim pokažejo posledice, da se je stvar izvršila direktno v škodo slovenskih interesov.

Vlada se torej v prvi vrsti ozira nato, kaj poreče nemški minister rojak, potem šele se informira, al pa sploh nič, pri slovenskih poslancih.

Slovenske dežele so torej domena Nemcev in nastal bi vik in krik v nemškem taboru, ko bi se imenoval jugoslovanski minister rojak, ki bi potem kontroliral, kako se pravica reže Slovanom na jugu.

Vlada se boji tega, zato se pa pri rekonstrukciji ministrstva ni prav nič vpoštevalo

imenovanje jugoslovanskega ministra, v merodajnih krogih na Dunaju se niti z besedico ni omenilo.

No, saj vlada tudi ni imela povoda, ker je bilo stališče jugoslovanske delegacije v tem vprašanju naravnost sramotno. Niti oglasili se niso s to zahtevo, ki postaja za nas naravnost življenjskega pomena, ako se bodo nadaljevale take krivice.

Ne vemo, kaj je vzrok, da naši poslanci tako nastopajo, lahko pa trdimo, da je veliko kriva osebna ljubosumnost med poslanci, ki si drug drugemu ne privoščijo ministrskega stolca in zapostavljajo obče koristi slovenskega naroda svojim osebnim koristim. Tega mnenja si toliko časa ne damo vzeti, dokler ne bodo odločno in glasno stopili na dan z zahtevo: Hočemo jugoslovanskega ministra.

Zdaj je pa in ostane naš jugoslovanski minister nemški minister rojak dr. Schreiner, prvi agitator za nemške aspiracije na severu in jugu. Toda na severu mu Čehi na prste gledajo, saj so dobro zastopani v ministrstvu, na jugu ga pa nihče ne more kontrolirati. Zato je pa tudi takoj, ko je bil pozvan v ministrstvo, stopil v dotiko z vodilnimi politiki spodnještajerskih, koroških, kranjskih in primorskih Nemcev, potoval že po slovenskih krajih in je sploh njegovo delovanje v prvi in glavni vrsti posvečeno v škodo in pogubo Slovencev.

Naloga nemškega ministra rojaka je v prvi vrsti, da podpira nemška bojna društva ter jih organizira in izpopolnjuje. Temu ministru je dovoljeno vse: Boj na nož avstrijskim Slovanom, specijelno Slovincem, katerih v osrednji vladi nihče ne ščiti.

Jasno je torej, da nam v izbojevanju naših pravic ne bo nihče pomagal, ako si sami ne pomagamo! Moramo torej delovati skupno in vstrajno na gospodarskem polju za gospodarsko osamosvojitve, ako nočemo, da nas vlada z nemškim ministrom-agitatorjem ne postavi popolnoma v kot kakor otroke najdenca, ki nimajo pravice jesti iz skupne sklade.

Dolžnost in sicer poglavitna dolžnost naših poslancev pa mora biti, da zahtevajo jugoslovanskega zastopnika v ministrstvu, ki bo gledal na prste napadalni politiki Nemcev na jugu, kontroliral imenovanja uradnikov ter sploh v osrednji vladi zastopal stališče naših koristi. Pa tudi veliko odgovornosti se bodo naši poslanci iznebili, ker bo veliko dela in potov prešlo na rame jugoslovanskega ministra.

Ako pride do parlamentarnega ministrstva, morajo naši poslanci vsaj takrat zahtevati zastopstvo, kar je le pravično in pravilno. Naša delegacija ni tako neznatna, da bi ne mogla tega zahtevati in podpirali jo bodo tudi Čehi, in morda še Poljaki. Na podlagi sedanje splošne volilne pravice so si Slovani pridobili že tako moč, da se jih mora vpoštevati, ako odločno nastopijo s kako zahtevo.

Pravico moremo od vlade le takrat pričakovati, ko bomo imeli svojega zastopnika v centrali, poprej pa nikakor ne, in bo dotlej paševal nemoteno nemški minister rojak tudi po slovenskih krajih.

Nagla sodba v Pragi.

Na dan spomina šestdesetletnega vladanja našega cesarja je zadela Čehe v Pragi huda šiba: razglašena je nagla sodba ali preki sod.

Nagla sodba se razglasi le v slučajih vstaje in rabuke in sicer jo odredi deželni politični šef v sporazumu s predsednikom sodnega dvora in z višjim državnim pravdnikom. Ustanovi se takoj preki sod štirih sodnikov, ki je pristojen za vse obdolžence, torej tudi za vojaški oblasti podvržene. Navzoči morajo biti tudi duhovnik, sodni zdravnik in rabelj s pomočniki, da se smrtna kazen takoj izvrši. Pred preki sod se postavijo le take osebe, ki so bile prijete na licu mesta ali od katerih se pričakuje, da se bo dokaz njih krivde v najkrajšem času donesel, kajti najdlje se sme razpravljati tri dni zoper obdolženo osebo in sicer kolikor mogoče, ne da bi se razprava prekinila.

Obravnava je javna in ako se soglasno izreče obsodba, da je obdolženec kriv, je toliko, kakor da se ga obsodi v smrt, ki se mora izvršiti tekom dveh ur po obsodbi, izjemoma tekom treh ur. Zoper razsodbe prekega sode ni dovoljeno nikako pravno sredstvo, nobena pritožba, tudi milostna prošnja ne odgodi izvršitve smrtne kazni.

Omenili smo toliko o bistvu prekega sode, da si bodo bralci ustvarili pojem, kako stroga naredba se je izdala z razglašenjem nagle sodbe. In pravi vzrok je bilo le izzivanje nemških buršev, česar Čehi niso hoteli mirno prenašati. Naj se sodi o tem kakor hoče, mi stojimo na stališču, da morajo Slovani imeti iste pravice v Avstriji kakor Nemci. In če Nemci zahtevajo zase pravico, nastopati v nemških barvah, morajo isto pravico dovoliti tudi Slovanom drugod. Enaka pravica za vse, sicer se pa mora vsako skupno bivanje Nemcev in Čehov v Avstriji nehati.

Češki poslanci ne bodo mirno prenesli tega udara, ampak se oglasili na pristojnem mestu. Zdaj ko to pišemo, se že oglašajo in vemo, da se bodo oglasili s takim glasom, ki bo pokopal vsako delovanje državnega zbora za precej časa.

Sploh so pa vse stranke mnenja, da se je s proglasitvijo prekega sode v Pragi politična situacija tako poslabšala, da je izginila vsaka nada na kako delovanje v državnem zboru in da se je tudi onemogočila sestava parlamentarnega ministrstva. Prepad med Čehi in Nemci je s to odredbo postal skoro nepremostljiv, zato bo pa obojestranska mržnja z elementarno silo izbruhnila ravno v državnem zboru. Parlamentarni ministri, v prvi vrsti češki minister dr. Začek, bodo najbrž odstopili. Poslednji je že izjavil, da poda demisijo, ako ministrski svet potrdi odredbo nagle sodbe.

Vlada bo pa, kakor se poroča, vseeno še napravila poskus, da omogoči redno delovanje državnega zbora in sicer hoče minister Bienert počakati, če bodo le češki radikalei hrupno in obstrukcionistično nastopili. Ako bodo pa tudi druge stranke ostro nastopile, potem se bo dr-

žavni zbor odgodil in najbrž zasedanje zaključilo, da poslancev ne bo več varovala imuniteta. Potem se razglasi tudi izjemno stanje v Pragi.

Položaj je pa silno neugoden. Češki radikali na eni in nemški radikali na drugi strani bodo najostreje protestirali in pri tem je po sebi umevno, da ne bodo druge stranke ostale mirne in le poslušale.

Socijalnodemokratski poslanci iz Prage in okolice bodo tudi v prvi seji vložili nujni predlog, s katerim se vlada pozivlje, da odpravi naglo sodbo v Pragi, torej ni niti najmanj pričakovati mirne razprave, temveč tako hrupne, kakor je že davno ni bilo.

Proglasitev prekega sode v Pragi je hipoma učinkovala. Mir se prav nič ne kali in stroge odredbe policijskega ravnateljstva se vpoštevajo. Ob osmi uri zvečer so zaprte že vse gostilne in kavarne kakor tudi hišna vrata.

Trdno upamo, da preki sod ne bo dobil opravka in da dunajski rabelj, ki je odšel s svojimi pomočniki v Prago, ne pride do svojega žalostnega opravila. Ravnotako bo kakor v Ljubljani. Dokler so nemški burši izzivali, ni moglo priti do miru, zdaj je pa tudi njim onemogočeno vsako izzivanje in zato Čehi nimajo več povoda do demonstracij. Ko bi pri nas ne poklicali vojaštva, bi tudi ne prišlo do krvoprelitja, čim so pa vojniki izginili, je tudi mesto postalo popolnoma mirno.

Brate Čehi pa zagotavljamo svojih najglobljih simpatij in obžalujemo, da se je vlada odločila za tako stroge odredbe. Pride še čas, ko ne bodo več nemški burši terorizirali vlado ter vse dosegli, kar hočejo. Pride še tudi čas, ko bodo v Avstriji Slovani odločevali, zato se pa moramo na vseh poljih združiti v močno falango vsi Slovani, ker le potem bo mogoče streti objestno prepotentnost nemških buršev, ki danes vladajo v Avstriji!

Postavimo Iliriji spomenik! *

(Konec.)

Poleg čitalnice in knjižnice, poleg seznanjevanja s francoskim jezikom in francosko kulturo pa bi imel „Club franco-illyrien“ še drugo zadačo, namreč pripravljati pot, da se postavi v dolednem času primeren

„Museum Regni Illyriae“,

kot kulturni spomenik tedanje dobe.

Danes se postavljajo raznovrstni narodopisni, deželni, mestni, strokovni muzeji povsod, kjer je ondoto ljudstvo v svojem kulturnem razvoju uvidelo potrebo shraniti in zbirati razne spomenike in dragocenosti, da se shranijo i nadaljnemu potomstvu v svoji bistvosti in istinitosti. Imamo pa poleg takih muzejev še posebne kulturne shrambe, kjer so zbrane posebnosti in dragocenosti posameznih mož (Goethejev muzej, Garibaldijev, Napoleonov itd.), ali pa posameznih epoh (n. pr. muzej francoske revolucije v Parizu itd.).

Museum Regni Illyriae bi bil za nas Slovence velevažen dokument v dobi ilirskega kraljestva, dokument našega političnega in kulturnega življenja v Iliriji, spomenik naše svobode in samouprave, našega narodnega in literarnega prerobjenja.

Koliko predmetov imamo še danes po celi Sloveniji, ki še živo pričajo na ilirsko dobo, koliko naših slavnih mož (n. pr. Vodnik) je bilo samo v ilirski dobi najbolj delavnih za naš narod, koliko kulturnega dela izza francoskih časov priča še danes o tedanjem življenju! In ali bi se ne dali vsi ti posamezni deli zbrati, postaviti tedanjim našim narodnim predstaviteljem vsaj skromne spomenike, odločiti vsaj nekoliko prostora onim francoskim in avstrijskim vojskovodjam, državnikom in dostojanstvenikom, ki so igrali v našem življenju tedanje dobe važne vloge!!

*) Ker je bila številka „N. lista,“ v kateri je bil natisnjen konec tega članka, zaplenjena, ponatiskujemo ga, da s tem ustrezemo izraženi želji nekaterih naročnikov.

Tu smemo na eni strani računati tudi na podporo francoskega naroda, ki bi gotovo za tako kulturno delo drage volje prispeval za ilirski spomenik s tem, da bi daroval kopije posameznih važnih aktov, kakor tudi kopije slik iz tedanje dobe in mož, ki so bili zainteresirani na našem ozemlju. Koliko bi se tu dalo zbrati z ozirom na slovensko-francoske stike v tedanjem času, si niti danes ne moremo predstavljati, ker je material preobširen in preraztresen. Da bi Francozi, posebno kar se tiče njih kulturnih društev in zavodov, šli tukaj Slovence radevolje na roke ter tako obnovili mesto nekdanjih političnih stikov, kulturne zveze, je gotovo.

Na drugi strani bi pa tudi naša vlada, ki je bila tedaj predvsem interesirana na jugu, gotovo, ker se gre za kulturni zavod in kulturni namen, ne mogla odreči prispevkov za svojo historijo v dobi francoske revolucije, ki bi naj imela najvažnejše pojave nazorno ohranjene v muzeju Ilirije.

S tem bi se pa gotovo postavil tudi najlepši spomenik Iliriji, ki bi jasno pričalo kulturni zrelosti in sposobnosti slovenskega naroda. Obenem bi pa nam bil tudi najbolj umljiva in jasna knjiga tedanje dobe, tedanjega našega narodnega življenja.

Klubova naloga bi bila torej poleg časnikov in knjig zbirati polagoma tudi slike in razne predmete, ki spominjajo na direktne francosko-slovenske stike, na ilirsko dobo, ali pa sploh kakor koli na tedanje odnose ter tako polagoma pripravljati pot, da se postavi samostojen muzej s čitalnico in knjižnico.

Dalje bi pripravljati tudi, da se dostojno proslavi ob priliki stoletnice ilirskega kraljestva slovenska narodna celokupnost, ki bi šla ob tej priložnosti pred narodovega najvišjega zakonodajca in vladarja, ki se s ponosom nazivlje v vseh vladnih in državnih aktih, poleg avstrijskega cesarja tudi

Rex Illyriae

se pokloniti in mu raztolmačiti kulturne zahteve in potrebe slovenskega naroda.

Kakor je našemu občinstvu dobro znano, je po zmagi avstrijske vojske nad Francozi Ilirija oficijelno še vedno obstajalo kot kraljestvo, dasi se je koj v prvih letih (1816) odtrgala Dalmacija in se leta 1849 oz. 1852 razdelila v sedanje slovenske provincije. Danes je torej Slovenija, ki v resnici oficijelno ne obstoja, ravno tako v očeh vladarske rodbine kraljestvo (namreč: Ilirija) kakor je kraljevstvo Češko, ali pa Hrvatsko, dasi sta v resnici ti deželi ravno tako avstrijsko-ogrski provinciji kakor Kranjsko ali Primorje. Naša Ljubljana bi se kot stolica nekdanjega ilirskega kraljestva, z isto pravico nazivala „kraljevska“ Ljubljana, kakor se danes imenuje kraljevski Zagreb ali pa královská Praha, dasi ni bil naš cesar kronan ne za hrvatskega in ne češkega kralja. Istotako bi se dežele Kranjsko, Koroško, Goriško, Istra in Trst (do leta 1852 oficijelno še nazivano regnum Illyriae, ali pa provincia Illyriae) danes lahko nazivale pod skupnim imenom kraljestvo Ilirija, kakor se danes imenuje Hrvatsko-Slavonija-Dalmacija: Trojedina kraljevina, ali pa se nazivljejo Češko, Moravsko in Šleško: dežele češke krošne.

Avstrijski vladar se nazivlje še danes poleg kralja Čehov, Ogrov in Hrvatov tudi kralja Ilircev! Primerjaj titul avstrijskega cesarja: Franciscus I. D. G. Imperator Austriae, Rex Bohemiae, Galiciae, Illyriae etc. et ap. Rex Hungariae. (Primerjaj navadni srebrni denar n. pr. krone). Značilno, je da se pri krajšem naslovu vedno zove rex Illyriae, ne pa rex Croatiae!

Državno pravno razmerje z ozirom na habsburško vladarsko hišo je isto med Slovenci po francoski revoluciji kot med Čehi po belogorski bitvi in malo spremenjeno in drugače kot med Hrvati in cesarsko rodbino. Razlika je največ le v tem, da so eni znali ocenjevati in upoštevati dosledno državnopravne akte ter razmerja do vladarske

hiše, drugi so pa pozabili, da so bili avtonomni državljani. Da je ta položaj bil posledica zunanjih okolištin, na stvari nič ne spremeni, ker je tedanja avstrijska vlada sama priznala politični položaj Ilirije, s tem da je podpisala pogodbo, državnopravnim. Fakt je, da smo bili Slovenci državno pripoznani, narodno avtonomni in le politično podrejeni francoski vladi.

Toda pustimo vse to na strani. Naš narod je demokratičen in kot naprednemu narodu nam je vse eno, ali živimo v vojvodini, grofiji, kraljestvu ali cesarstvu. Toda nekaj je, česar si ne damo in ne smemo pustiti vzeti to je: pravico samouprave v narodnih in kulturnih potrebah!

In ravno prihodnje leto bo najbolj ugodno, da manifestiramo za

narodno avtonomijo,

da pride ob tej priliki ves slovenski narod pred svojega ustavovernega cesarja in kralja se poklonit in mu izročit spomenico za kulturne zahteve slovenskega naroda, ki je bil vedno in vsikdar najlojalnejši njegov podanik in je tudi sedaj najvažnejša opora vladarske hiše na slovenskem jugu.

Ne privilegijev, ne titulov in naslovov ne zahteva slovenski narod, njegova edina zahteva je le, da dobi narodno samoupravo, da dobi svoje kulturne narodne zavode, predvsem vsaj one, ki so bili že pred sto leti v „kraljevski“ Ljubljani.

Z ozirom na današnji politični položaj je neobhodno potrebno, da je slovenski narod pripravljen, da stopi z utemeljenimi in odločnimi zahtevami pred javnost, ko se bo odločevalo o usodi posameznih narodov, predvsem pa, ko se bo reševalo avstrijsko jugoslovansko vprašanje.

Ako si vsaj nekoliko predočimo stremljenja ilirske dobe in poznejšega ilirskega gibanja, smo na jasnem z našim narodnim in političnim programom. Razlika je le ta, da smo danes vseskozi demokratičen narod, ki se nikakor neče in tudi ne sme okoristiti na škodo svojega soseda.

V znamenju enakopravnosti, svobode in bratstva naj gre naše bodoče delo in tako bomo najbolj proslavili stoletni spomin one velike dobe, ki je zanesla tudi v naše dežele svoje ideje!

Vsekakor se spomin tako velike in za Slovence tako važne dobe ne sme tiho preiti, treba se je pripraviti na dostojno manifestacijo, zato pa je treba podrobnega predpisa in priprav.

Ki—

Politične vesti.

Nagla sodba ali preki sod v Pragi in okolici. V četrtek je vlada proglasila preki sod nad Prago in okolico. Čehi je zadela s tem velikanska nesreča, preki sod ima pravico, vsakega aretiranca takoj zaslišati in če ga spozna krivega, tudi takoj ustreliti. Vsako zbiranje na cestah, najmanjša demonstracija že zapade prejemu sodu. Policijsko ravnateljstvo je izdalo zapoved, da morajo vsa hišna vrata biti ob 8. uri zvečer zaprta in da ne sme nihče nositi društvenih ali kakih drugih znamenj. S tem je tudi nemškimi buršem onemogočeno, da bi nastopali v kulerju. Razglasili so naglo sodbo med zvoki trobent in bobnov. Rabelj je s svojimi pomočniki že prišel v Prago, da bo izvrševal obsodbe prekega sode. Misliti si moramo, kaj to pomeni, ko mora biti Praga zdaj mrtvaško tiha. S to odredbo je vlada tudi podpisala sebi obsodbo in ministrstvo, ki je ukazalo naglo sodbo, se je samo sebe pokopalo. Uverjeni smo tudi, da je vsako delovanje državnega zbora zdaj nemogoče, kajti češki poslanci ne bodo in ne morejo dopustiti kako redno delovanje, ako je razglašena nagla sodba nad Prago in sicer radi nemških buršev, ki so do skrajnosti izzivali češko prebivalstvo. —

Zakaj se je razglasil preki sod? Demonstracije v Pragi so se nadaljevale že od takrat, ko je vlada odgodila Nemcem na ljubo češki deželni zbor. Morda bi se vse poleglo, ko bi nemški burši vedno ne izzivali z vsenemškimi trakovi in čepicami ter klicali na pomoč vse burše iz rajha in iz Avstrije. Večje dimen-

zije so dosegle demonstracije v soboto, ko je neko nemško burševsko društvo slavilo neki jubilej ter zopet korporativno izzivalo Čeha. Demonstracije so se potem nadaljevale v nedeljo, ponedeljek ter v torek dosegle svoj višek. 600 policistov in 800 žandarmov ni moglo več zdržati reda, zato so poklicali vojaštvo na pomoč. Demonstrantje so gradili barikade, pretepali stražnike ter kamenjali orožnike ter vojaštvo. Vendar poslednje — ni streljalo, ker je gotovo imelo bolj izkušene in trezne poveljnike nego pri nas — poročnik Mayer! Nemški listi trde, da so se pele anarhistične pesmi, da se je klicalo „živela Srbija! Doli z Avstrijo!“ Zato je vlada končno na pritisk Nemcev proglasila naglo sodbo.

Seja poslanske zbornice v četrtek je bila še zoper pričakovanje mirna. Ko je vstopil ministrski predsednik Bienert, so ga češki radikali pozdravili s klici: „Morilec! Lopov!“ Tudi dr. Schreinerju so klicali: „Ven z njim! Ta ne spada v ministrsko klop! Lažnjivec!“ Češki poslanci vložijo nujni predlog, da se odpravi preki sod v Pragi.

Narodna zveza in slovensko vseučiliško vprašanje. Narodna zveza je v četrtekovi seji sklenila, da stoji na stališču, da se mora principijelno kulturnim potrebam vsakega naroda zadovoljiti. Zahtevi po italijanskem vseučilišču ni nasprotna, toda v Trstu se ne sme ustanoviti italijansko vseučilišče. V klubu se je pokazala močna opozicijska struja zoper vlado.

Kaj bo prva naloga nemškega ministra rojaka? V nemških listih je dal dr. Schreiner, novi nemški minister rojak, proglasiti, da bo njegova glavna naloga z vsemi silami pospeševati organizacijo nemških bojnih društev Schulvereina, Südmärke itd. C. kr. minister torej napoveduje boj na nož Nemcem. Kaj imamo torej Slovenci pričakovati od Bienertovega ministrstva, je jasno. In kaj imajo v tem položaju nasproti tej vladi storiti naši poslanci, je tudi jasno! O tem obširnejše v posebnem članku.

Avstrijske vojaške odredbe. Vojaška uprava je zvišala vojakom, ki službujejo na meji, torej v Bosni, dnevno pristojbino kakor tudi zboljšala hrano. Mirovno stanje vojaštva pri 15. armadnem voju v Bosni se še vedno zvišuje in sicer so porabili nadomestne rezerviste, ki bi se sicer po osemtedenskem službovanju morali vrniti domov. Tudi novinci, ki so se vežbali po drugih garnizijah, pojdejo po dovršenem izvežbanju k svojim polkom v Bosno.

Demonstracije na nemškem Češkem. Tudi v nemških mestih kraljevine Češke se uprizarjajo velike demonstracije proti Čehom, zlasti pa v Hebu, kjer so demonstranti razbili okna predsedniku okrožnega sodišča Urbanu ter sodnemu adjunktju dr. Kronusu. Nemci vpijejo, da je to maščevanje za Prago, kjer Čehi ne puste buršev izzivati. Nemcem je vse dovoljeno in vsaka demonstracija opravičljiva, nam Slovanom se pa v grozen greh šteje.

Zveza med Srbijo in Črnogoro obstoji v resnici in sicer je ofenzivna in defenzivna. Ako bi ne prišlo do konference velesil ali ako bi se na tej konferenci ne priznala Srbiji nikakva odškodnina, zgrabita obe državi istočasno za orožje. V vsakem slučaju se pa proglasi Bar kot skupno srbskočrnogorsko pristanišče.

Zarota srbskih dijakov. Madjarski listi poročajo, da so srbski vseučilišni dijaki sklenili veliko zaroto zoper Ogrsko in sicer da bodo v zrak pognali vse mostove na Južnem Ogrskem. Pravijo, da so ogrski orožniki že zasledili štiri dijake pri nekem mostu ter jih aretirali.

Bojkot v Turčiji zoper avstrijsko blago se še vedno nadaljuje, čeprav je turška vlada zoper to. Avstrijski poslanik je že mislil oditi iz Carigrada, toda na obljubo turške vlade, da bo gibanje za bojkot zatrla, je še ostal. Tudi nemško blago se bojkotira.

Turški parlament bo imel svojo prvo sejo 14. t. m.

Vstaja na otoku Haiti. V glavnem mestu Port-of-Prince se je prebivalstvo brez boja postavitilo vladi, postavilo začasno vlado in izvolilo za predsednika nekega generala.

Revolucija v Perziji. V Perziji še vedno opasno vre vsled tega, ker ne pusti šah parlamenta delovati. Zadnje vesti poročajo, da misli šah vsled grozečega položaja ubežati na Rusko in je v ta namen že vse za beg pripravil. Svojim agentom je naročil, naj kupijo na Ruskem zanj posestvo, kjer bo lahko živel.

Jz slovenskih dežel.

Novice s Štajerskega. (Dopis.) Izvrševalni odbor narodne stranke je z veseljem pozdravil združitev jugoslovanskih državnozbornih klubov ter pričakuje od združenih poslancev najodločnejšo narodno politiko na Dunaju. To je narodna stranka zahtevala že pred enim letom, toda vsled osebne politike in nasprotstva se združenje ni doseglo. Kakor so pisali klerikalci v „Slov. Gospodarju“ je bila ta zahteva narodne stranke, ker je dr. Kukovec v skupnem narodnem svetu predlagal resolucijo za združitev vseh slovenskih poslancev na Dunaju, povod, da so klerikalci odpoklicali iz narodnega sveta svoje zastopnike dr. Korošca in Fona, češ da se klerikalna stranka ni poprej vprašala o dopustnosti predloga. Letos sta se pa jugoslovanska kluba pravzaprav na predlog klerikalcev združila. — Poročati mi je nekaj o vzornem gospodarstvu v Celju. Mestna občina je kupila kavarno Schneid za 90.000 gl. samo zato, da bi je Slovenci ne dobili v roke, prodala jo je pa društvu „Deutsches Haus“ za 60000 gl., torej so bili davkoplačevalci oškodovani za 30000 gl. Pa naj ne reče kdo, da ni vzorno gospodarstvo naše celjske občine! — Nemci zahtevajo posebnega šolskega nadzornika za nemške šole na Spodnjem Štajerskem in kakor se zdaj poroča, ga bodo tudi dobili in sicer s sedežem v Celju. To je zopet uresničenje ene izmed neštivilnih zahtev nemškega Volksrata. — Železnico Celje-Velenje prevzame država v svojo last in je že stavila v ta namen v proračun 375.000 K. — Zoper posojilnico v Šoštanjju so vprizorili, kakor ste že poročali, Nemci silno gonjo in je zlasti giftna krota „Štajerc“ imel na cente gnojnice, katero je zlival na to posojilnico. No, ljudstvo se ni dalo speljati, ampak zaupa posojilnici še nadalje, kajti svesto si je, da izhaja vse obrekovanje iz narodne zavisti.

Učiteljstvo na Štajerskem. V zadnjem deželnozbornem zasedanju je doseglo učiteljstvo lep uspeh, kajti deželni zbor je sklenil, da se všteta v pokojnino dve provizorični leti pred izkušnjo sposobnosti. To je že nekaj in če se ne motimo, ni take naredbe v nobeni drugi kronovini. V primeru s Kranjsko je štajersko učiteljstvo tudi veliko boljše plačano, seveda ne toliko, kolikor zahteva tako važen stan. Organizacija slovenskega učiteljstva na Štajerskem je tudi lepa, kajti učitelji in učiteljice so združene v „Zvezi slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“, v katere področju je še poseben socijalni odsek z agilnim učiteljem Peskom na čelu. Klerikalni učitelji in učiteljice so v „Slomškovi zvezi.“

Štajerske novice. Poslanec Wastian, najhujši nemškonacijonalni petelin na Štajerskem, je izjavil deputaciji, ki mu je še za nadalje ponudila deželnozborni mandat za Maribor, da ne sprejme več kandidature v deželni zbor, ampak da se bo posvetil delovanju za Südmärke in sploh za nemško obrambno delo. V tem oziru bo Slovincem še več škodoval, nego v deželnem zboru. Wastian je tudi jezen, ker so Mariborčani mesto njega poslali socijalnega demokrata Reslja v državni zbor. — Nemški burši v Gradcu obiskujejo tečaj za slovenščino, da bodo potem lahko v spodnještajerskih krajih, slovenskih dobili dobre službe. Upamo, da nemškim buršem slovenščina ne bo preveč lezla v njih trde glave. Zato se je tudi ne bodo naučili. Sploh bodo morali pa tu naši poslanci večjo pozornost obračati na uradnike, ki so slovenščine zmožni. Prakticira se slovenskim jezikom pri nekaterih uradih že tako, da se Bogu smili. Krvavo nam je res potreben jugoslovanski minister, kajti vseh mizerij v uradniškem poslovanju je kriv nemški minister

krajan, ki ima pri vsakem imenovanju svojo roko vmes.

Župan Ornič v Ptujju je bil odlikovan povodom cesarjevega jubileja! Tolmačimo si to tako, ker je povzročil izgredo zoper Slovence v Ptujju, ki so imeli potem za posledico krvoprelitje v Ljubljani ter demonstracije v Celju in Mariboru. Čast, komur čast!

Slovenski dnevnik na Štajerskem. Poročali smo že, da namerava z novim letom izdajati narodna stranka svoj dnevnik. Ker se do prvega decembra ni oglasilo dovolj naročnikov se je nabiranje teh podaljšalo do 15. decembra. Svojim bralcem, zlasti onim iz Štajerskega, priporočamo, da se naroče na dnevnik, ki bo velike važnosti za okrepitev slovenske in napredne misli na Štajerskem. Naroča se v Zvezni tiskarni v Celju.

Linhart urednik „Štajerca“ je bil obsojen na osem dni zapora. Zoper njega teče še več tožb in bo prihodnji ponedeljek zopet sedel pred porotniki.

Trgovskoobrtni shod za Mariborsko okrožje se vrši 6. t. m. ob 3. uri popoldne v Narodnem domu v Mariboru. Govorila bosta tudi ravnatelj Jože Uličakar iz Trsta in dr. Gregor Žerjav iz Ljubljane. Vabljeni so vsi industrijci, trgovci in obrtniki Mariborskega okrožja.

Zavedni Slovenci! O priliki zadnjega koroškega deželnega zbora so prišli v deželno zbornico štirje kmetje iz občine Zile pri Velikovcu ter prosili nemške poslance, naj bi se na slovenski zilski šoli uvedel utrakvističen pouk. „Schulverein“, iz katerega posnemamo to notico, pravi, da so kmetje govorili slabo nemščino (gebrochenes deutsch). Torej so bili to gotovo zavedni Slovenci, ki kopljejo grob svojemu narodu, zakaj zilska šola je ena onih redkih ljudskih šol na Koroškem, ki imajo slovenski učni jezik. Da so te šole Nemcem trn v peti, je umevno, in s pomočjo takih zavednih Slovencev, kakor so omenjeni štirje, hočejo Slovence oropati tudi teh šol.

Narodna šola v Št. Rupertu pri Velikovcu šteje letos 218 otrok, in sicer 72 dečkov in 146 deklic kljub temu, da so se Nemci zlasti letos posebno trudili, da dobe otroke iz okolice v Velikovške šole. Z ljudsko šolo je združen tudi internat, ki šteje 30 gojenk in izobrazuje gojenke v gospodinjstvu. Vodstvo šole priredi 16. t. m. slavnostno božičnico, na katero bo obdarilo otroke z obleko in obuvalom. Ker so vsi otroci ubožni, se prosijo darovi za to šolo in tudi mi priporočamo slovenskim rodoljubom, da se odzovejo z darili v blagu ali denarju za ubogo deco na meji.

Manifestacijski shod za slovensko vseučilišče se priredi v nedeljo 6. t. m. v Narodnem domu v Trstu.

Deželnega glavarja namestnik dr. Gregorič je vodil deputacijo deželnega odbora goriskega na Dunaj ter govoril pred cesarjem nemško, kar niti deželni jezik ni. Čudno, vsekakor čudno!

Slovensko gledališče v Trstu. Kakor znano imajo tržaški Slovenci svoje stalno gledališče v Narodnem domu in imajo tudi stalno angažirane igralce. Zdaj pa nameravajo tržaški Slovenci zgraditi si posebno poslopje za gledališče, kajti v zadnjih letih se je slovenska misel v Trstu tako razširila in napredovala kakor v nobenem drugem kraju. Zgradba novega gledališča je nov napredek in to pozdravljamo z velikim veseljem, srčno častitajoč bratom ob morju, da tako napredujejo.

Peticija glede italijanske univerze. Politično društvo Edinost je poslalo zbornici poslancev peticijo, katere glavne zahteve so naslednje: Vprašanju italijanskega vseučilišča v Avstriji se ne najde drugače pravična in primerna rešitev, razen v sporazumu Italijanov in onih, ki prebivajo z njimi v istih zemljah. Tržaški Slovenci pripoznavajo zahtevo po italijanski univerzi kot upravičeno in odkritosrčno simpatizirajo z njo, toda obenem zahtevajo isto tudi zase. Da pa tržaški Slovenci ne morejo tako podpirati zahteve Italijanov, so ti sami krivi, ker sami odrekajo Slovincem v Trstu in

Istri najelementarnejše šole. Niti ljudske, niti meščanske niti kake druge srednje ali strokovne šole ne privoščijo Italijani Slovencem. Dokler se torej upravičenim zahtevam Slovencev ne ugodi zlasti na ljudskošolskem in srednješolskem polju, smatrajo tržaški Slovenci, da je italijansko vseučilišče njih zahtevam na poti. Ker Trst ni italijansko mesto, ampak v njem tudi lepa manjšina Slovencev, poleg tega pa vsa okolica slovenska, bi ne bilo umestno postaviti italijansko vseučilišče v Trst, ampak v izključno italijanski kraj. Le ako se ustanovi to vseučilišče kot italijanoslovensko, torej utrakvistično, bi se dalo govoriti o vseučilišču v Trstu. Italijansko in slovensko vseučiliško vprašanje se smeta rešiti le istočasno in sicer se morajo poprej zagotoviti Slovencem v Trstu in Primorju one učne naprave, ki jih italijanski sosede že od davna uživajo.

Kranjsko.

Odlikovanja povodom cesarjevega jubileja na Kranjskem. Izmed slovenskih politikov so bili odlikovani deželni glavar Šuklje s plemstvom, poslanec dr. Šušteršič s komturnim križcem Franc Jožefovega reda z zvezdo in poslanec Josip Pogačnik s komturnim križcem Fr. Jožefovega reda. Vsi trije so pristali S. L. S.; od naprednih slov. politikov ni bil nihče odlikovan, kajti predsednik trgovske in obrtniške zbornice kranjske Jos. Lenarčič je bil v tej lastnosti odlikovan z redom železne krone III. reda. Odlikovancev ne bomo našeli, vendar si dovoljujemo glede nekaterih primerne opazke, kako so prišli do redov. Deželni odbornik Barbo je dobil odlikovanje najbrž vsled tega, ker je prvi proklamiral bojkot ljubljanskih Nemcev proti Slovencem, rač. revident B. Götz za svoje zasluge kot nekdanji geometer. Okrajnemu komisarju Merku privoščimo odlikovanje, katero si je najbrž vsled tega zaslužil, ker je že toliko časa v Črnomlju. Vprašali bi tudi, kakšne zasluge so si pridobili notar dr. Vok in ravnatelj Črnivec in Junovič, toda privoščimo jim to veselje. Znano nam je tudi, da je še marsikdo drugi pričakoval odlikovanje in da ga je slana, ki je padla na njegovo srčno stran, hudo zadela. Pričakovali so odlikovanja celo taki, ki jim osebni in narodni ponos pred leti ne bi niti dovolil sprejeti kako odlikovanje. Naj se tolažijo in naj bodo pridkani, morda jih čez deset let vendar zadene to, kar jim sedaj ni bilo dano!

Kdo bi moral biti odlikovan? Če bi se naša vlada, ko je predlagala osebe v odlikovanje, res ozirala na pozitivne zasluge bodisi na človekoljubnem, dobrodelnem ali gospodarskem polju, bi morala v prvi vrsti res take predlagati. Tega pa ni storila, sicer bi se ne prezrlo toliko v resnici zaslužnih mož na kranjskem gospodarskem polju. Vemo, da dotičnim ni nič ležeče na odlikovanju v javnosti, ker se zadovoljijo, da ima njih delovanje resnične vspehe, vendar bi bilo pričakovati več objektivnosti od vladne strani. Izmed mnogih zaslužnih oseb omenimo samo dr. Val. Krisperja, ki stoji vsaki strankarski politiki popolnoma na strani, a si je s priredbo kranjske skupine jubilejskega sprevoda, še bolj pa s svojim res požrtvovalnim delom za kranjski tujski promet, ki se kar se tiče organizacije in vidnih vspehov lahko meri z vsako drugo kronovino, gotovo pridobil več zaslug, nego tri četrtine odlikovancev. Ravno to velja tudi za pl. Trnkóczyja. Vemo, da gospodoma ni nič ležeče na odlikovanjih, vendar bi jih vlada, če je vpoštevala resnične zasluge, ne smela prezreti.

Cesarjev spomenik se je 2. decembra slovesno odkril pred justično palačo. Ljubljana ima torej en spomenik več, toda dvomimo, da je postavljen na srečen kraj. Že to je napaka, da gleda s hrbtom proti mestu, sicer pa okolica sploh ne pristoja spomeniku, ki je najbolj pripraven za zeleno okolico sredi drevja, kamor bi se res prilegal. Tako pa lepi spomenik veliko izgubi na svoji vrednosti.

Proslava jubileja v Ljubljani. Zdelo se nam je pri tej proslavi, da imamo dva cesarja v Avstriji. Nemci so svojega slavili 1. decembra

zvečer, Slovenci pa 2. decembra. Prvega je imela vojaška godba mirozov ter so ob tej priliki Nemci razsvetlili svoja stanovanja. Pri mirozovu vojaške godbe je bilo kakor izmrto po ulicah. Nobene živahnosti, nič ljudstva, le nekaj nemških dijakov in pa komandirano vojaštvo je korakalo pred in za godbo. Drugi večer je pa mirozov slovenske filharmonije spremljalo tisoče in tisoče občinstva, vse ulice so bile polne in navdušeno se je klicalo živio ter prepevale slovanske himne. Ob istem času se je tudi izvedelo, da je razglašen preki sod v Pragi, zato se je čulo tudi jako veliko klicev „Živio Praga!“ Mesto je bilo res čarobno razsvetljeno in vsaka hiša je imela zastave. Zlasti lepo je bil razsvetljen ljubljanski grad, mestna hiša, deželni odbor, ljudska posojilnica itd. Torej so tudi Slovenci dostojno pokazali svojo lojalnost in patrijotizem, a to je veljalo ljubljenu vladarju, nikakor pa ne vladi!

Jubilejni dar družbe sv. Mohorja. V slavnostni seji 28. novembra je družba sklenila v proslavo cesarjeve 60letnice darovati za slovensko dečo 15.000 K in sicer dobi: slovensko šolsko društvo na Koroškem 6000 K, družba sv. Cirila in Metoda 2000 K, šolske sestre v Mariboru 2000 K, šolski dom v Gorici 1000 K, Marijanišče v Ljubljani 1000 K, salezijanski zavod na Rakovniku 1000 K, dijaška kuhinja v Celju 500 K, dijaška kuhinja v Mariboru 500 K, dijaška kuhinja v Ptuj 500 K in dijaška kuhinja v Celovcu 500 K. Po našem mnenju bi morala dobiti družba sv. Cirila in Metoda največ ali vsaj toliko kakor koroško šolsko društvo. Gospodje odborniki družbe sv. Mohorja zastopajo še vedno stališče, kakor so ga zavzeli klerikalei pred poldrugim letom v Bohinjski Bistrici. V to nimajo povoda in bi se pomen Ciril-Methodove družbe moral pri razdelitvi darila bolj vpoštevat, tembolj od koroških Slovencev, ki vedo, da so navezani na Ciril-Methodovo družbo.

Kandidatje za deželni zbor v ljubljanski mestni skupini so Ivan Knez in dr. Ivan Oražen v mestni in Luka Jelenc v splošni kuriji. Te kandidate je postavil zaupni shod narodnonapredne stranke. Zastopniki učiteljstva so bili zoper to, da bi se Jelenc kandidiral v splošni kuriji, ker učiteljstvo noče nastopati proti socijalnim demokratom, s katerimi simpatizira in ki so tudi Ganglu pripomogli do izvolitve v Idriji. Končno se je le z veliko večino sklenilo tako kakor smo zgoraj omenili. Tudi občinski svetnik Turk, ki je proglasil svojo kandidaturu v splošni kuriji, vzdržuje to kandidaturu in bo torej prišlo do razcepljenja narodnonaprednih glasov v splošni kuriji, ako se do volitve eden kandidatov ne odpove.

Sklep shoda zaupnikov glede kandidature v splošni kuriji v Ljubljani se bo reasumiral in bo o tem odločeval nov shod zaupnikov, ki se bo vršil v par dneh. Politične organizacije v Ljubljani so namreč spričo dejstva, da se je ljubljansko učiteljstvo glede kandidature učitelja Jelenca v splošni kuriji postavilo na nejasno in neodločno stališče, zahtevalo od izvrševalnega odbora narodnonapredne stranke, da se glede kandidature še enkrat na shodu zaupnikov sklepa. V poštev pride kandidatura občinskega svetnika Turka, ki je že na zadnjem shodu vzdrževal svojo kandidaturu.

Deželnozborske volitve na deželi se bodo vršile mirno, ker narodnonapredna stranka ni postavila protikandidatov, ampak le socijalnodemokratska. Za idrijski okraj so idrijski somišljeniki sklenili, da se da volilec na prosto, da se volitve udeleže ali ne, vendar se pa izraža želja, da gredo na volišče in volijo naprednega, to je socijalnodemokratskega kandidata.

Političen shod, na katerem se bo razgovarjalo o avstrijski notranji in zunanji politiki, priredi narodnonapredna stranka najbrž že v nedeljo 6. t. m. dopoldne v Mestnem domu.

Narodna zveza. Pod tem imenom sta se združila kluba jugoslovanskih poslancev in sicer „Zveza južnih Slovanov“ in „Slovenski klub“. Sestavila so se tudi že pravila, po katerih je zagotovljena edinstvo jugoslovanske delegacije v vseh onih točkah, kjer je umestna in potrebna,

v ostalem pa je varovana svoboda vsakega kluba. Po teh pravilih nastopa „Narodna zveza“ kot taktična enota v vseh vprašanjih, ki zadevajo parlamentarno pozicijo jugoslovanske državnozborske delegacije, osobito njeno razmerje nasproti drugim parlamentarnim strankam in napram vladi. V lokalnih, osebnih in zgolj gospodarskih zadevah, ako se ne gre obenem za narodne interese nasproti interesom drugih strank ali drugih narodnosti, postopa vsak klub svobodno. Predsedstvo sestoji iz načelnikov obeh klubov, parlamentarna komisija pa poleg predsedstva še iz 12 članov, od vsakega kluba polovica. Nominiranje članov v odseke ne spada v kompetenco „Narodne zveze“.

Vprašanje italijanske univerze in Slovencev. Z Dunaja se poroča, da je vlada italijanskim poslancem sporočila, da je pripravljena predložiti zbornici zakonski načrt o ustanovitvi italijanske pravne fakultete, toda le pod dvema pogojevoma: 1. da opuste italijanski dijaki vsako nadaljno demonstracijo in 2. da izpolnijo Italijani svoje dolžnosti napram Slovencem glede šolskega vprašanja. V zmislu drugega pogoja je stavljena tudi peticija političnega društva Edinost v Trstu in zdaj stoje Italijani pred alternativo: ako bodo sami pravični proti Slovencem, bo tudi vlada napram njim pravična, če ne, naj se pa ne potegujejo za dosego zahteve, katere Slovencem odrekajo!

Sestanek vseh ljubljanskih Slovenk priredi „Splošno slovensko žensko društvo“ v nedeljo dne 6. t. m. ob 4. uri popoldne v društvenih prostorih na Rimski cesti. Na sestanku bo govorila gospa Vidmajerjeva o temi „Trgovina in naše narodne dolžnosti“. Govor bo veleaktualen, zato se Slovenke brez razlike stanu in poklica vljudno vabijo, da se tega sestanka zanesljivo udeleže. Želeti bi bilo, da se tega važnega sestanka udeleže tudi izvenljubljanske Slovenke!

Mestna hranilnica ljubljanska ima že čez 30 milijonov vlog in bo do novega leta gotovo še dobila par milijonov, zato smo trdno prepričani, da bo po novem letu glede vlog enaka kranjski hranilnici. Prvega decembra se je dvignilo zopet okrog milijon kron iz Kranjske hranilnice, glavno pa še pride okrog 1. januarja 1909. Za kožo jim gre, našim Nemcem, toda poboljšati se še vedno nočejo, še vedno se oblastno šopirijo. V tem pogledu jim tudi burševski minister dr. Schreiner ne bo pomagal!

Vse je imelo prosto, samo sodišče ne! To se je namreč zgodilo 2. decembra, da je razpravljalo v Ljubljani porotno sodišče in sicer samo radi tega, ker prejšnji dan popoldne ni bil navzoč en porotnik. Morda je bil to v celi Avstriji edini slučaj, da je bila ta dan sodna razprava in sicer še porotna!

Sodnih obravnjav radi demonstracij še ne bo konec! V kratkem pridejo na vrsto obtoženci, ki so snemali napisne table ali hujskali, naj se te snamejo. Teh obtožencev je 48. Bomo videli, kako se bodo lastniki dotičnih tabel vedli.

Mayer — umobolen! Poroča se, da so slovitega poročnika Mayerja morali poslati v Gradec na opazovalnico za umobolne. To nekaj pomeni! Ali je Mayer res umobolen postal, ker so ga Nemci slavili kot takega junaka brez primere, ali so pa interpelacije slovanskih poslancev v delegaciji toliko zalegle, da je uvedena ostra preiskava radi streljanja 20. septembra. Bomo videli, kaj še postane iz tega!

Nemški burš je gospodar v Avstriji! To nam kažejo dogodki v Pragi, na Dunaju in v Gradcu. V Pragi so povzročili izjemno stanje, na Dunaju krvoprelitje, istotako v Gradcu, ko so bili naši dijaki do krvi nabiti in skoro smrtno ranjeni. Kakšno moč in kakšen terorizem imajo ti burši, nam kaže dunajska mensa academica. Tukaj ima hrano najmanj tri četrtine slovenskih dijakov, ne glede na druge nemške in nenemške dijake, katerim edino mensa academica omogočuje, da se pristradajo skozi svoje študije. Nemški burši so pa dosegli, da se je mensa zaprla in da so teden dni stradali dijaki. Na cesarjev jubilejski dan bi se morala mensa zopet odpreti, toda nemški dijaki so jo zasedli ter zabranili nenemškim dijakom vhod, ki so tudi morali oditi. Prišli so potem člani kuratorija mense

ter pozivljali burše, naj se odstranijo. Ti niso hoteli tega storiti, zato je član kuratorija odredil, da se mora mensa za negotov čas zapreti. Treznim ljudem mora pri teh dogodkih kri zavreti, ko vidi te smrkave fantaline, kako izsilijo vse, kar jim je pogodu. Doklej bo še to trajalo? Ali niso to očitni znaki za vladu, da mora dati nenemškimi narodnostim lastne univerze. Zadnji čas je, sicer bo res nastal polom v Avstriji.

Ljubljanska burša Mahr in Achtschin sta se pri pobojih slovenskih dijakov v Gradcu posebno odlikovala. Zadnji je z nožem dregal slovenske dijake in že na tleh pobitega Slovencev tepel. O, to je junaštvo, ki se bo še britko maščevalo!

Slovanska šolska družba na Ruskem. Vesela vest prihaja iz Petrograda. Snuje se tamkaj ustanovitev slovanske šolske družbe po načinu nemškega „Schulvereina“ v Berlinu, ki bo imela podružnice po vsej Rusiji ter pobirala prispevke za podpiranje narodnih bojov zahodnih in južnih Slovanov v Avstriji. To je gotovo vidni uspeh letošnjih slovanskih konferenc v Petrogradu in v Pragi ter časnikarskega kongresa v Ljubljani. Rusi bodo torej začeli praktično delati za slovansko vzajemnost ter pokazati, da niso samo z besedami, ampak tudi z dejanjem v slovanski vzajemnosti. Nič se ne bojimo priznati, da bodo ruski ru blji dobrodošli našim obrambnim društvom, kakor so nemške marke dobre za naša nasprotna bojna društva. Z veseljem pozdravljamo ta korak ruske slovanske vzajemnosti.

Slovenski trgovci so se začeli probujati. Kakor je vse slovenske sloje prešinila odločna misel, da je treba nositi slovenski denar samo Slovencem, ako hočemo postati gospodarsko neodvisni od Nemcev, tako so se tudi naši trgovci pričeli ravnati po geslu, naj se podpira predvsem slovenska, oziroma slovanska industrija. Slovenci nimamo razvite industrije, a kolikor je imamo, je sposobna najlepšega napredka. Zato so uvideli slovenski trgovci, da je treba podpirati vsaj ono domačo industrijo, ki že obstoji in pri tej naročati potrebno blago. Tako je došla „Prvi jugoslovanski tovarni za kavne surogate“ v Ljubljani že cela vrsta dopisov iz vseh slovenskih pokrajin, s katerimi ji trgovci poročajo, da so popolnoma opustili prodajo izdelkov nemške tvrdke Franck iz Zagreba in da bodo razpečevali odslej le slovensko „Zvezdno“ cikorijo. Želeti bi bilo, da vsi slovenski trgovci brez izjeme slede temu lepemu zgledu in s tem praktično podpirajo gibanje, ki naj dovede slovenski narod do lepše bodočnosti. S strani odjemalcev jim ni pričakovati nobenega odpora, ker slovenski kupovalci sami zahtevajo, naj se jim da slovensko blago.

Volitve v predstojništvo delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu. 16. decembra t. l. se vrše dopolnilne volitve v predstojništvo delavske zavarovalnice zoper nezgode v Trstu, v kateri imajo doslej Slovenci in Hrvatje le enega zastopnika. Pri predstojajočih volitvah nam je Slovencem in Hrvatom vse storiti, da si pridobimo v vodstvu tega silno važnega zavoda primerno zastopstvo. V Ljubljani se je osnoval za te volitve odbor, obstoječ iz zastopnikov obeh strank. Obe stranki sta mnjenja, da gre tu za pravično, gospodarsko stvar, kateri je pomoči do zmage le ob složnem postopanju. V imenu tega odbora se obračava do naših županov, do župnijskih uradov, do obrtnikov in do zavednih Slovencev sploh z nujno prošnjo, da v svojih krajih pri obrtnikih, ki imajo svoje delavce zavarovane zoper nezgode, zberejo glasovnice, ki so jim bile nedavno poslani. Glasovnice naj vsak delodajalec podpiše, v skupini delojemalcev treba tudi podpisati zaupnika delavcev. Imen kandidatov pa ni treba vpisati. Sledečih vrst podjetniki volijo pri sedanjih volitvah: kategorija I.: železnice, podjetništva za prevažanje blaga, blagovna skladišča, nakladišča; kategorija II.: rudarstvo in plavžarstvo, obdelovanje kovin, izdelovanje strojev in orodja; kategorija VI.: industrija za papir in usnje, za lesne snovi, kmetijski in gospodarski obrati, mlinci, žage. Zbrane glasovnice naj se pošiljajo na naslov: Josip Lenarčič, v

Ljubljani, pisarna trgovske zbornice. — Za odbor: Josip Lenarčič, zborn. predsednik l. r., Karol Pollak, tovarnar l. r.

Ljubljanske „slovenske“ kavarne. Nedolgo tega pridem v kavarno „Ilirija“. Zahtevam naše leposlovne liste. A natakar mi prinese veliko kopo nemških revij od „Über Fels und Meer“ dol do umazane „Muskete“. Na vprašanje, ali nimajo „Zvona“, „Dom in Sveta“ itd. pravi: „Nimamo!“ Tako torej! „Ilirija“ je menda last „Združenih pivovarn v Žaleu in Laškem trgu“. A ne samo, da delničarji teh pivovaren nismo dobili nikoli nikakih deležev, zdaj se šopirijo v delniški hiši še umazani nemški listi, ki nas Slovence blatijo na vse najpodlejše načine. Zahtevamo od pomoči v tej zadevi! Imamo dovolj izvrstnih slovenskih listov! Le podpirati jih je treba!

Penzijski zavod za zasebne uslužbence v Trstu je imel pred enim tednom svojo prvo sejo in sta se slovenska člana dr. Rybař (namestnik dr. Kreka) in Silv. Škerbine takoj izjavila, da si zavarujeta pravico, govoriti v slovenskem jeziku, da pa se bosta v olajšanje razpravljanja posluževala tudi jezikov, razumljivih ostalim članom. Glede imenovanja uradnikov je predlagal dr. Rybař, da se razpišejo službe, toda večina je sklenila, da se vsaj trije uradniki takoj imenujejo radi kratkega časa. Član Škerbine je pa zahteval, da mora vsaj eden teh uradnikov znati slovenski in eden hrvaški. Ostale službe bodo razpisane in jih bo oddal odbor, dočim imenuje prve tri načelstvo.

Iz pisarne slovenskega gledališča. V torek, na praznik se igra pop. ob 3. danska dramatska pravljica „Enkrat je bil...“, zvečer ob 1/28. se poje tretjič opera „Zrinjski“. — V petek, dne 11. t. m. se poje prvič v sezoni opera „Carmen“, ki se v nedeljo, 13. t. m. ponavlja. — Dne 15. t. m. je premijera Goethejeve žaligre „Faust“ v prevodu prof. A. Funtka. — Za božične praznike se pripravljata opera „Prodana nevesta in opereta „Giroflé Giroflá“. Prihodnja operna noviteta bode Massenotov „Werther“.

Javen učiteljski shod se vrši v ponedeljek, dne 28. decembra t. l., zvečer ob 8. uri v „Mestnemu domu“ v Ljubljani. — Meseca januarja 1909 se vrše enaki shodi po vsi deželi. Dnevni red: 1. Položaj kranjskega učiteljstva. 2. Gmotno stanje kranjskega učiteljstva. V torek, dne 29. decembra, se zbera ob 9. uri zjutraj v pritličju „Narodnega doma“ v Ljubljani vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev na Kranjskem, vsi socijalni odseki in vsi tedaj v Ljubljani prisotni odborniki na velevažno posvetovanje!

Občinski zastop mesta Radovljice je soglasno izvolil c. kr. finančnega komisarja g. Valentina Žuna za častnega meščana v zahvalo za nesebično in požrtvovalno delovanje v občinsko korist. Častitamo!

Narodni kolek 20./IX. 1908. Družba sv. Cirila in Metoda je založila nov narodni kolek s črnim robom in napisom 20./IX. 1908. Ta kolek se je slovenskemu narodnemu občinstvu tako priljubil, da ga kupuje v velikanjskih množinah. Želeti je, da se dobi povsod po Slovenskem in da ga vsak zaveden Slovenec in Slovenka lepita na vsako pismo, na vsako razglednico in dopisnico, sploh na vsako poštno pošiljatev!

Slovensko gledališče.

Fran Ks. Meško, župnik pri Mariji na Zili poleg Beljaka, je nedvomno eden najsijajnejših pisateljskih talentov v poslednji dobi naše literarne zgodovine. Veselo pa je, da ta talent ne sveti le sam sebi, niti kakih z reklamo rožljajoči literarni kliki, nego je resnično popularen: njegove spise čita z užitkom narod in inteligenca. Da ne ustreza prav vsakemu okusu, je naravno, saj je preizrazita individualnost, da bi ugajal vsem in vsakomur. Takega umetnika, ki bi ga brez razločka vse ljubilo in razumelo, sploh ne pozna svetovna književna zgodovina; gotovo pa je, da Meškota spoštuje in resno uvažuje vsakdo, tudi njemu povsem nasprotno

individualnosti. To pa je največ, kar more umetnik sploh doseči.

Meško je pesnik lirik idealist; lirik je tudi v svojih povestih in lirik je seveda tudi v svojih dramatskih spisih. Potemtakem je Meško sam s seboj vedno dosleden, njegov literarni značaj vseskozi neizpremenjen. Ako je osebna značajnost najlepša čednost moža, potem tudi literarna značajnost Meškotu ne more biti v sramoto. Meni vsaj se zdi, da mu je le v čast. Meško je že danes tolik rutinér, da bi mu bilo igrača, napisati presenetljivo spretno kopijo kateregakoli dramatskega žanra in kateregakoli literarnega okusa. Literarna kopita leže na cesti. Marsikdo jih uporablja, a Meško je hotel ostati samsvoj ter je napisal čisto svojo — meškovsko dramo v treh dejanjih „Mati.“ Polna najnežnejše lirike, idealizma, romantike. Poslušaj le kos dialoga v tej drami, takoj uganeš: tako piše, tako čuti in misli v Slovencih le Meško. Razumljivo je, da je dramatska stran v „Materi“ skrita pod lirsko obleko, da je zelo rahla, zelo nežna in predvsem čustvena, ne pa dejanska, agilna. Toda dramatski konflikt je izražen vendarle jasno. Dva sveta se borita v tej drami: vpliv tujinstva in ljubezen do domovine, kozmopolitstvo in konservativno patriotstvo, borita se brezobzirnosebična slavoohlepnost in skromnost rodoljubja. Žal, da je ta boj izveden le v I. dejanju ter se v poslednjih dveh dejanjih kažejo le še posledice tega boja; edina Tinka vztraja v tem boju še v II. dej., toda III. dej. je čisto enostranski reasumé. Meško mrzi tujino ter vidi v njej krivca vseh nesreč in vseh škod v naši domovini. To ni objektivno, to ne kaže Meškota misleca, nego le lirika. Pesnik Lessing je v svojem epigramu o prijatelju in sovražniku povedal zelo kratko, a zelo dobro tisto, kar bi bil moral povedati nam dramatik Meško.

Ideja drame Meškove je prav zdrava in njena tendenca idealno rodoljubna. Zdi se mi, da je izpregovoril Meško o pravem času pravo besedo. S kakšnim uspehom, se šele pokaže. Gotovo je, da imajo naši umetniki — zlasti pisatelji — mnogo vzroka, premišljati Meškova svarila, tem bolj, ker so Meškovih načel veliki umetniki vseh velikih narodov. Načelo umetniškega individualiziranja, narodne samoraslosti v beletristiki in slikarstvu, emancipacije od tujinstva je danes geslo vsepovsod; pri nas le se smatra kozmopolitizem in internacionalnost viškom umetnosti! Zato pa nimamo malone nič res svojega.

Tehnična spretnost Meška nas je naravnost presenetila. Pisatelj živi vsa leta na selu ter ne zahaja v gledališče nikamor. In vendar se vrši na odru vse naravno, brez izpodtiklajev. To je sijajen dokaz Meškovega talenta. Pisati na Dunaju, v Berlinu, v Parizu, da, celo v Ljubljani za gledališče, to je pač igrača v primeri z Meškom, ki sedi v ponižnem župnišču na kmetih! Vse to bi bila morala naša kritika pošteno uvaževati. Toda pri nas se pišejo „kritike“ brez poznanja pisateljeve osebnosti, brez vpogleda v pisateljevo delo in nekako ošabno doli s svetovnega stališča, katerega pa baš ti kritiki v svojih ocenah ne kažejo z ničimer. Pravico do kritike, ki jo naj pisatelj upošteva, pa priznajmo le onim in šele tedaj, ko spišejo sami kaj boljšega. Razvijajmo, gojimo, pospešujmo! Ubijati je zločin.

Uprizoritev je bila dobra in skrbna. Tudi igralo se je vobče prav lepo. Najboljša je bila med damami pač gdč. Winterova, ki je predstavljala Tinko pač docela v smislu avtorjevem. Gdč. W. ima čustven glas, gladko, umerjeno realistično igro in simpatično zunanost. Ko se nauči našega jezika povsem, bo vrla moč. Izvrstno šaržo klepetave intrigantke je podala ga. Bukšekova. Dobra, mestoma le preveč glasna in larmoantna mati je bila rutinovana ga. Dragutinovičeva. Ga. Borštnikova je interpretirala lastovko Silvo čisto po svoje, prav zanimivo, a mestoma malo pretirano. V I. dej. je kazala premalo nemira zaradi sosesčine cigana, v III. dej. pa je bila preveč uničena. Vobče se je zdelo, da ji besedilo ne sedi dovolj trdno v spominu. Kot umetnica pa je vzlic temu ustvarila lep značaj, ki je zanimal vseskozi. Žup-

nika je izvrstno govoril g. Dragutinović, diskretno karakterizirajoč in vedno fino naglašujoč poante svojih izrekov. V II. dej. je bil prav dober g. Danilo; slab v I. dej. Poleg Silve najtežjo ulogo Milana je izvršil g. Nučić vestno in najskrbneje. V afektu naj bi brzdal svoj močni organ! Dober je bil tudi g. Iličić, in ničesar ni pokvaril, v zadnjem hipu priskočivši, g. Povhé s ciganom. Veliko ljubezen do izvirne igre je dokazalo občinstvo z mnogobrojnimi posetom in najživahnejšim ploskanjem. Avtor se je predstave udeležil osebno.

Meškovo „Mater“ najtopleje priporočamo malim odrom po trgih in mestih!

Po mnogih letih se je iznova uprizorila Zajčeva melodična hrvatskonarodna opera „Zrinjski“. Uprizoritev je bila sijajna, uspeh najlepši. Gotovo je, da „Zrinjski“ ne ustreza več modernim zahtevam opere, toda melodičnost glasbe ter rodoljubna vsebina s pestrostjo dejanja in kostumov med Hrvati in Turki jamčijo tej popularni operi še trdno življenje. Spričo vladajočih razmer v domovini ter položaja v jugoslovanski politiki je učinkovala opera „Zrinjski“ naravnost navdušujoče in ogrevajoče. Dvakrat nabito gledališče in viharno ploskanje govori dovolj, kako se je ustreglo občinstvu. Izvedba je bila krasna. G. Bogdan pl. Vulaković je bil v igri in petju vzoren Zrinjski, ki je občinstvo fasciniral. To je bil živ junak, neizprosni, jeklen značaj, nežni soprog in oče, divji lev proti dušmaninu. Njegov junaški bariton je zvenel kakor jasna tromba skozi najmočnejše zборе. Izvrstna Eva je bila gđ. primadona Ina Šipankova; njen čisti, mehki, do srca sezajoči sopran, ki se igraje popenja do največjih višin, je presenečal in imponiral. Ga. primadona L. Nordgartova je vzlic glasovni indispoziciji prav lepo pela in igrala Jeleno ter bistveno pripomogla k uspehu. Dober in zunanje simpatičen Juranič je bil g. tenorist Fiala, ki je imel zlasti pri reprizi zelo srečen večer. Gosp. Vlček je bil, žal, prehlajen. Zadoščali so docela g. Križaj (Alapič), g. Florian (Levi) in g. Hess (Sokolovič). Izvrstno je nastopal in pel moški zbor.

V tem času sta se ponavljali z velikim uspehom opereti „Valčekov čar“ in „Netopir“ ter opera „Madame Butterfly“. Gledališče je bilo vselej razprodano, kar je dokaz, da je občinstvo z objemom in repertoarjem jako zadovoljno.

Dr. M. M.

Poziv

do slovenskih veleposestnikov in večjih kmetovalcev.

Ko je letošnje leto meseca maja deputacija slovenskih državnih poslancev avstrijskih bila v Petrogradu, dogovorjeno je bilo med ostalim tudi, da se v namen širjenja slovanske vzajemnosti vsako leto nekoliko ruskih kmečkih sinov sprejme v delo na slovanskem zapadu, kjer je kmetijstvo že prilično napredovalo. Da to zadevo spravi v neki sistem, osnovalo se je pod predstvom senatorja Denisova v Petrogradu posebno društvo pod imenom „Russkoje zerno“, katero je na prvem svojem občnem zboru dne 22. t. m. sklenilo obrniti se k Čehom, Slovincem in Hrvatom s prošnjo, če in koliko ruskih mladeničev bi hoteli sprejeti že na pričetku prihodnje spomladi v poljedelsko delo. — Glede na to obračam se do slovenskih veleposestnikov in večjih kmetovalcev s prošnjo, da mi blagovole naznaniti, če in koliko ruskih mladeničev bi mogli sprejeti k sebi v delo, ter pripominjam, da bode za vožnjo semkaj in nazaj skrbelo društvo „Russkoje zerno“ in da imajo omenjeni mladeniči vstopiti kot navadni delavci proti običajni dnevni mezdi s hrano. Ker pri nas primanjkuje poljskih delavcev, utegne marsikomu celo ustrezno biti, če bode mogel preskrbeti si na ta način cenih delavskih moči.

V Ljubljani, 24. novembra 1908.

Ivan Hribar,
župan in državni poslanec.

Raznoterosti.

Škratica. Z ozirom na naglo širjenje škrlatice po naših pokrajinah v zadnjem času se opozarja občinstvo, da po svoji moči pomaga pristojnim oblastem omejiti to nevarno kugo, ki tirja toliko žrtev. Sledeči opis naj omogoči spoznati bolezen brž v začetku in takoj poklicati zdravnika. Kajti le tako dobi bolnik potrebno primerno postrežbo in pristojna oblast možnost, vse potrebno ukreniti, da se bolezen kolikor mogoče omeji. Škratica napade najraje otroke in le bolj po redko odrasle. Začne se navadno z mrzlico, kateri sledi huda vročina. Bolnik toži, da ga boli glava, težko požira. Ponoči je nemiren, blodi. Dan pozneje se pokažejo, navadno najprej na gorenjem delu prs in na vratu, majhne rdeče lise, ki se kmalu razširijo po celem životu in zlijejo v splošno škrlatno rdečico, po kateri je dobila bolezen ime. V tem težkem stanju se nahaja bolnik par dni. Potem začne rdeči izpah polagoma bledeti, vročina se začne nižati in kakih osem dni po začetku boleznini se jame po celem telesu luščiti koža. To je splošen opis boleznini, ki se pa ne pojavi vedno z vsemi omenjenimi znaki, ki je včasih lažja, včasih težja. Najbolj značilna je ona splošna rdečica, visoka vročina, zatekle žleze na vratu in v grlu (težko požiranje) in luščenje kože. Bolezen je zelo nalezljiva, zlasti za otroke. Včasih zadostuje samo kratko bivanje v sobi, kjer leži bolnik, da se jo naleze. Tudi vse osebe in sploh vsi predmeti, ki so prišli v dotiko z bolnikom, so nevarni, da prenesejo bolezen. Zato je treba takoj, ko se pojavijo prvi njeni znaki, spraviti bolnika v posteljo in zabraniti vsem osebam, ki niso za postrežbo neobhodno potrebne, vstop v dotično sobo. Vse drugo potrebno odredi potem zdravnik, katerega je treba, naj bo še enkrat povdarjeno, v vsakem sumljivem slučaju takoj poklicati.

Südmarka je štela lani 391 podružnic z 38.175 člani, letos pa ima 547 podružnic z 49.667 člani. Prve tričetrt leta letos je imela dohodkov 226.961 K in stroškov 161.714 K, Südmarka ima 97 knjižnic z 99.500 knjigami, in sicer so knjižnice le v narodno mešovitih krajih. Takozvani obrambnih kolkov se je letos že prodalo za 27.200 kron. Te številke govore!

Afera Steinheil v Parizu. V Parizu je bil umorjen slikar Steinheil in zdaj so obdol-

žili njegovo lepo ženo, da ga je ona umorila kakor tudi da je ubila svojo mater ali da je vsaj vedela za umor. Steinheil je bila lahkoživka, ki se je vsakemu udajala, kdor je prinesel veliko denarja. Tudi z umrlim predsednikom Feliksom Faure je imela razmerje in trdijo celo, da je Faureja v njenem naročju kap zadela. V ta škandal je zapletenih jako veliko oseb in je že zdaj zbudil velikansko senzacijo. Na sled, da je Steinheil umorila moža in mater, so prišli poročevalci časnika *Matin*.

Pri jubilejski razsvetljavi na Dunaju so smrtno ponesrečile štiri osebe, katere je zadela srčna kap. Med njimi je tudi kršćan skosocijalni deželni poslanec Hölzl. Sicer je pa ranjenih in drugače ponesrečenih več sto oseb.

Književnost.

Uradniški koledar 1909. Uredil Anton Trstenjak. Cena 1 K. Uradniško društvo „Naša zveza“ je izdalo strokovni koledar za uradnike, v katerem je poleg navadne koledarske vsebine in običajnih tabel še naslednja vsebina: činovnorazredna uvrstitev c. kr. državnih uradnikov in učit. osebja, razkaz o plačah državnih uradnikov in izmera opravičnih in dejalnostnih doklad, organizacija poštnega in brzojavnega prometnega osebja, upravne oblasti in organi na Kranjskem, pravosodstvo, osebje v področju c. kr. finančnega ravnateljstva, uradništvo c. kr. državnih pošt po slovenskih pokrajinah, osebje c. kr. državne in južne železnice, deželni odbor Kranjski, občinska uprava mesta Ljubljane ter osebje denarnih zavodov, zadrug in društev v slovenskih deželah. Vsebinska je torej jako mnovrstna in zasluži zlasti imenik uradnikov vse priznanje. Ker je to prvi uradniški koledar v slovenskem jeziku, bi morali uradniki tem bolj seči po njem, kajti doslej so se vedno zadovoljili z nemškimi, ki je še enkrat dražji. Novi koledar toplo priporočamo. Dobi se pri vseh knjigotržcih.

Osnovni nauki o narodnem gospodarstvu. Spisal Valentin Žun, c. kr. finančni komisar. Založila Narodna knjigarna. Cena 3 K. Omenjeno knjigo označimo lahko kot učno knjigo za vsakega, ki mu še ni znana teorija narodnega gospodarstva. Narodno gospodarstvo

Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje hran. vlog:
nad 24 milijonov K

Rezervni zaklad:
nad 900.000 kron

v lastni hiši
v Prešernovih
ulicah št. 3

poprej na
Mestnem trgu
zraven
rotovža.

Sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure
dopoldne in od 3. do 4. ure popoldne

jih obrestuje **4%** ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega pol leta h kapitalu.
po **4%** Rentni davek od vložnih obrestí plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštnih hranilnic.

Posoja se na zemljišča po **4 1/2%** na leto. Z obrestmi vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo ravno **5%** izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Ako pa želi dolžnik poplačati dolg z obrestmi vred na primer v 33 letih, tedaj mora plačevati na leto **6%** izposojenega kapitala. Dolžniku je na prosto voljo dano, svoj dolg tudi poprej poplačati.

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

je veda in sicer za vsakega, ki hoče veljati za izobraženega, ena najpotrebnejših ved. Brez te vede se ne more razumeti socialni položaj človeške družbe in države in zlasti danes, ko se socialno zboljšujejo vse uredbe in naprave, ko vse človeštvo sili nato, da se dosežejo dobre socialne razmere v družbi kakor v državnem ustroju, je treba socialni razvoj studirati na podlagi narodnega gospodarstva. Pričujoča knjiga nam na lahko umljiv način razlaga osnovne pojme narodnega gospodarstva in prihaja potem do predpogojev uspešnega razvoja gospodarstva sploh, zlasti z ozirom na naravo, prebivalstvo, državo, osebno svobodo in zasebno lastnino. Važno socialno poglavje je produkcija in razmerje med delom in kapitalom, delitev dela in pomen strojev, konkurenca v produkciji ter monopoli in karteli. Denar, kredit, trgovina in prometna sredstva so kot deli narodnega gospodarstva prav dobro razloženi. Prav tako potrebno je vsakemu vedeti, kako se razdelijo človeški dohodki in način teh dohodkov, ki jih dobivamo iz podjetja, nepremičnina, glavnice in iz dela. Zavarovanju sploh in delavskemu zavarovanju je posvečeno posebno poglavje. Vsakogar bo zanimal tudi zgodovinski razvoj narodnega gospodarstva počenši s starim vekom do najnovejše dobe. Precej obširno ali vsaj v glavnih potezah so opisane teorije različnih nacionalnih ekonomov ter zgodovina socializma v vseh oblikah kakor tudi pojmi o socialni reformi na liberalni, socialnodemokratski in krščanski podlagi. Knjigi je pridejano stvarno kazalo, obenem z nemškim nazivanjem, ki bo služilo vsakemu lajniku kot dober tolmač njemu nerazumljivih izrazov. Kakor rečeno je knjiga kot učna knjiga jako priporočljiva in to tembolj, ker je edina te vrste v slovenskem slovstvu. Posamezne materije narodnega gospodarstva so nekatere sicer (n. pr. socializem na krščanski in socialnodemokratski podlagi) že obširno obdelane, tudi kapital in kredit je že našel slovenske pisatelje, toda tako priročne, praktične knjige o narodnem gospodarstvu še nismo imeli. Delo je pregledno in umljivo sestavljeno in gre vsa zahvala pisatelju, ki si je dal mnogo truda. Priporočamo torej še enkrat najtopleje, zlasti onim, ki velikokrat besedičijo o pomenu narodnega gospodarstva, o socialnih reformah itd., največkrat jim pa niti osnovni pojmi narodnega gospodarstva niso znani.

Dr. R. M.

Ker poteka leto h koncu, opozarjamo vse tiste, ki še niso poravnali naročnine, da store to čim preje.

Edino pravi je samo

Thierry-jev balzam

z zeleno **nuno** kot varstveno znamko. Najmanj se pošlje 12/2 ali 6/1 ali 1 patentovana družinska steklenica za potovanje K 5.—. Zavojnina prosta.

Thierry-jevo centifolijsko mazilo

Najmanj se pošlje 2 puščici za K 3'60.—. Zavojnina prosta.

Vseposod priznani kot najboljši domači sredstvi zoper žledčne težave, zgago, krče, kašelj, zasliženje, vnetje, poškodbe, rane itd. — Naročila ali denarne pošiljatve je nasloviti na:

A. Thierry, lekarna pri angelju varuhu v Pregradi pri Rogatcu

Zaloga v več lekarnah.

Slavna šolska vodstva in gg. trgovci!

Naročajte in priporočajte šolske zvezke slovenskega izdelka!

Založnik **A. Slatnár v Kamniku**. Glavne zaloge v Ljubljani pri V. Kenda, Vaso Petričič, Fr. Igljč i. dr. ter pri trgovcih po deželi.

Anton Müller, vinotržec, Domžale

(Kranjsko)

Priporoča izborna zalogo vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah

Posojilnica v Radovljici

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

Rezerv. zaklada
iznaša:

kron 82.000

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od
vsakega in jih obrestuje

Denarni promet
v letu 1907:

kron 5.500.000

po 4 1/2 %

brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotovi denar, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po 5 1/4 % ali z 1 % amortizacijo, na menice pa po 6 %.

Eskomptirajo se tudi trgovske menice.

Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amortizacijskega dolga.

Uradije se v centrali in v podružnici **vsak dan od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 6. ure popoldne izvzemši nedelje popoldne.**

Poštno-hraniln. račun centrale št. 45.867. Podružnice na Jesenicah št. 75.299.

Tiskovine

za industrijo, trgovino in obrt od navadnega trgovskega zavitka do obširnega cenika. Tisk umetniških razglednic. Postrežba točna.

TISKARNA KNJIG IN UMETNIN A. SLATNAR V KAMNIKU

IZVRŠUJE NAJRAZNOVRSTNEJŠE ENO- IN VECBARVNE TISKOVINE IN SPREJEMA V TISK TUDI NAJOBSEZNEJŠA DELA. = = IZVRŠITEV VEDNO
□ PRIZNANO LIČNA IN PO ZMERNIH CENAH. □

Založništvo

„Našega Lista“ s priloženo „Slov. Gospodinja“ Trgovina s papirjem in pisalnimi potrebščinami. Knjigoveznica. Zaloga in izdelovanje šolskih zvezkov.

Podružnica v Spljetu

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Celovcu

Delniška glavica:

2.000.000 K

v Ljubljani

obrestuje vloge na knjižice in na tekoči račun od dne vloge do dne vzdiga

po **4 1/2 %**

Res. fond:

200.000 K

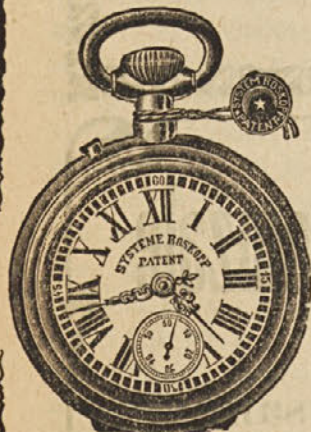
Rentni davek plačuje banka sama.

Sprejema zglasila za subskripcijo deležev „Hotelske družbe z o. z. Triglav“ po K 500—, 1.000—, 5.000— in 10.000—.

Rentni davek plačuje banka sama.

Fran Čuden

v Ljubljani v Prešernovih ulicah

- Urar -

Delničar tovarniške družbe „UNION“ za izdelovanje najboljših ur v Švici

Trgovec z zlatino in srebrnino. Eksport.

Ceniki zastoj in poštne prosti.

Kot zanesljivo uro priporočam posebno „Union“.

Zlate svetilnje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najbolj. kosm. zobo-čistilno sredstvo!

SEYDLIN
Izdelovatelj
O. Seydl
Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

Dobit se povsod

Anton Turk

knjigovez in založnik v Ljubljani na Dunajski cesti

priporoča:

„Velika egiptovska sanjska knjiga“

ki obsega 320 strani; razlaganje sanj, navodilo za srečkanje, srečni in nesrečni dnevi in kažipot človeškega življenja, kazalo o različnem pomenu sanj po posameznih nebeških znamenj.

Cena 60 vinarjev po pošti 10 vinarjev več.

Jos. Rojina v Ljubljani

v Šelenburgovih ulicah št. 5

priporoča

elegantne obleke po meri

iz pristnega angleškega blaga.

Priporoča svojo zalogo izgotovljenih oblek, plaščev iz tirol. nepremičljivega lodna. Najsolid. postrežba.

Ludovik Widmayer v Ljubljani

Resljeva cesta št. 3. Ustanovljena obrt od leta 1828.

v lasni hiši poleg Fran Josipovega mostu s poprej skoz 24 let na Bregu številka 10.

proda vsake vrste hišno ogravo kot: celo bališče, omare, postelje, mize, stole ter tudi skrinje itd. iz mehkega in trdega lesa, kakor tudi modroce, zimnate in na peresih. Ogljedala in podobe lastnega izdelka.

Veronika Henda

Ljubljana, Dunajska cesta 20

Zaloga papirja, pisalnih in risalnih potrebščin

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov

Oglejte si največjo zalogo **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobnihih križev itd. pri

FR. STUPICA v LJUBLJANI na Marije Terezije cesti št. 1 in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnotam zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Slovenci, kupujte ugalice v kolist družbi sv. Cirila in Metoda.

Julija Štor

v Prešernovih ulicah št. 5. poleg Mestne huanilnice

Največja zaloga

moških, ženskih in otročjih čevljev

iz najboljših tovarov, domačih in tujih.

Turistom priporoča pristne gojserske gorske čevlje

Zmerne cene.

Solidna postrežba.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernove ulice

Največja izbira izgotovljene obleke za gospode, dame in otroke.

Drogerija ANTON KANC

Ljubljana, Židovske ulice 1.

priporoča: droge, kemikalije, ustne vode in zobni prašek; redilne in posipalne moke za otroke, dišave, toaletne predmete, fotografske aparate in potrebščine, obvezila sredstva za desinfekcijo, pase in vosek za tla, čaj, rum, konjak, mineralne vode in soli za kopel. Zaloga karbida.

Oblastveno koncesijonirana prodaja strupov.

Kupuje vsakovrstna zelišča (rože) semena, korenine, cvetje, lubje itd.

Priporočajte povsod

„Naš List“

FR. ŠEVČIK

puškar

v Ljubljani, Židovske ulice št. 7.

Priporoča svojo veliko zalogo najboljših pušk in samokresov najnovejšega zistema, kakor tudi municijo in vse druge lovske priprave po najnižjih cenah.

Popravila se točno izvršujejo.

Cenik na zahtevo zastoj.

Češko posteljno perje po nizki ceni!

5 kilo: novo naskubljeno K 9.60, boljše vrste K 12.—, belo puhasto naskubljeno K 18.— K 24.—, snežnobelo puhasto naskubljeno K 30.—, K 36.—. Razpošilja se

franko po povzetju. Zamenja se ali vzame nazaj proti povrnjeni poštini.

Benedikt Sachsel, Lobes 369, P. Pilsen, Češko.

Zahtevajte „Naš List“ v gostinah in kavarnah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Ustanovljena leta 1882

v Ljubljani

Ustanovljena leta 1882

Podrejena skoncaciji „Zveze slov. zadrug“ v Ljubljani

na Dunajski cesti št. 18, na vogalu Dalmatinovih ulic

obrestuje hranilne vloge po

Poštno-hraniln. urada št. 828.406.

4 1/2 %

Telefon št. 185.

brez odbitka rentnega davka, katerega posojilnica sama za vložnike plačuje.

Uradne ure od 8. do 12. in od 3. do 4. ure popoldne.

Hranilne vloge sprejemajo se tudi po pošti in potom hranilničnega urada.

Stanje hranilnih vlog K 12,434.933-24

Upravno premoženje kmetske posojilnice 31. dec. 1907 K 12,888.795-43

Denarni promet K 59,197.246-20

Varnost hranilnih vlog je tudi zajamčena po zadružnikih.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % z 1 1/2 % na amortizacijo ali pa po 5 1/4 % brez amortizacije; na menice po 6 %. Posojilnica pa sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.